OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Lausunto

11.9.2025

VN/2628/2025
VN/2628/2025-OKM-25

Sivistysvaliokunta

Täydennys Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntoon; K 1/2025 vp Hallituksen vuosikertomus 2024

Opetus- ja kulttuuriministeriö täydentää sivistysvaliokunnan pyynnön mukaisesti vuoden 2024 hallituksen vuosikertomuksessa esitettyä Valtioneuvoston koulutuspoliittiseen selontekoon (VNS 1/2021 vp – EK 15/2022 vp) liittyvää lausumavastaustaan kohdan 16 osalta seuraavasti:

Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko VNS 1/2021 vp – EK 15/2022 vp

Kohta 16. *koulutuspolitiikan rahoituksessa pyritään pitkäjänteisyyteen ja riittävään perusrahoitukseen hankerahoituksen sijasta ja että tarveperusteisesti koulutuksen perusrahoitusta ohjataan segregaation vähentämiseksi ja koulutuksellisen tasa-arvon lisäämiseksi kaikkialla Suomessa;*

Valtio myöntää rahoitusta esi- ja perusopetukseen kahden ministeriön kautta. Valtiovarainministeriön hallinnoima kuntien peruspalvelujen valtionosuusrahoitus on laskennallista ja yleiskatteellista rahoitusta, jolloin kunnat päättävät itse rahoituksen kohdentamisesta tarjoamiinsa palveluihin. Valtionosuus ei kuitenkaan riitä kaikkien kustannusten kattamiseen, sillä peruspalvelujen valtionosuusprosentti on ollut noin 22 vuonna 2024. Tämä tarkoittaa, että kunnat rahoittavat itse kustannuksista 78 prosenttia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) myöntää rahoitusta täydentämään peruspalvelujen valtionosuutta niiltä osin kuin edellä mainittu valtionosuusjärjestelmä ei ota huomioon kustannuseroja. Täydentävä valtionosuusrahoitus, kuten esimerkiksi pidennetyn oppivelvollisuuden ja valmistavan opetuksen rahoitus, maksetaan täysimääräisenä valtionosuusrahoituksena oppilas- tai muun suoritemäärän perusteella. OKM:n rahoitus esi- ja perusopetukseen kattaa n. 500 miljoonaa euroa (2024 taso).

Valtionosuuksiin tehdyt pysyvät leikkaukset ovat kaventaneet koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia laadukkaan koulutuksen toteuttamiselle. Vaikka koulutuksen rahoitusta on kasvatettu varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessakin hankerahoituksella, perusrahoituksen tippuminen on johtanut ryhmäkokojen kasvattamiseen, tuntikehyksen leikkaamiseen ja sijaiskuluissa säästämiseen.

Yhtenä pääministeri Orpon hallitusohjelman tavoitteena on varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen tasa-arvorahoituksen tason vakiinnuttaminen. Avustuksella vahvistetaan koulutuksellista tasa-arvoa kohdentamalla tukea niille päiväkodeille ja kouluille, jotka sijaitsevat sosioekonomisesti huonoosaisemmilla alueilla, vahvistetaan laadukkaiden oppimistulosten saavuttamista ja hyvinvointia ja pienennetään lapsi- ja opetusryhmäkokoja. Rahoitus vakiinnutettiin vuoden 2023 alussa osaksi lainsäädäntöä lisäämällä lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta säännös erityisavustuksesta varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 135 9335 +358 9 135 9335	kirjaamo.okm@gov.fi

toimenpiteisiin. Tasa-arvorahoitusta myönnettiin keväällä 2024 yhteensä 280:lle varhaiskasvatuksen ja/tai opetuksen järjestäjälle vuosien 2024–2026 osalta. Myönteisen päätöksen saaneille jaetaan avustusta noin ja sitä on jaettu kuntiin hallituskauden alusta alkaen n. 48 miljoonaa euroa vuosittain. Tasa-arvorahoituksen taso nousee n. 75 miljoonaan euroon vuonna 2027.

Erityisasiantuntija Hanna Salokaarto, opetus- ja kulttuuriministeriö (esi- ja perusopetus)

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää uudistettiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (1079/2024), joka vahvistettiin 30.12.2024. Vuodesta 2026 alkaen ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitus muodostuu pääosin laskennallisesta perusrahoituksesta, jota on noin 98–99 prosenttia, ja vain noin 1–2 prosenttia on harkinnanvaraista rahoitusta. Harkinnanvaraista rahoitusta käytetään mm. strategiseen kehittämiseen sekä koulutuksen järjestämiskustannuksista ja muista välttämättömistä tarpeista aiheutuviin rahoituksen korotuksiin. Strategisen kehittämisen rahoitusta kohdennetaan erityisesti toiminnanohjauksen kokeiluun, jota kuvataan jäljempänä. Hankerahoituksia vähennetään luopumalla vuoteen 2025 asti valtionavustuksina myönnetystä strategiarahoituksesta.

Koulutuksen järjestäjien saama laskennallinen rahoitus perustuu kokonaisuudessaan toteutuneisiin suoritteisiin. Laskennallisesta rahoituksesta 50 prosenttia perustuu toteutuneisiin opiskelijavuosiin, jossa opiskelijoiden lähtötasoon perustuva osuus on 10 prosenttia ja koulutuksen kustannukset huomioiva osuus 40 prosenttia. Suoritettujen tutkintojen ja tutkinnon osien osuus on 30 prosenttia, tutkinnon ja tutkinnon osia suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opiskelun (korkeakoulussa) osuus 18 prosenttia sekä opiskelija- ja työelämäpalautteen osuus 2 prosenttia.

Opiskelijavuosiin perustuvassa rahoituksessa oppivelvollisuuslain mukaisessa maksuttomassa koulutuksessa olevien toteutuneet opiskelijavuodet otetaan rahoituksessa huomioon sellaisenaan. Ei maksuttoman koulutuksen opiskelijoiden opiskelijavuosista hyväksytään rahoituksen perusteeksi niin ikään toteutuneet opiskelijavuodet, mutta kuitenkin enintään kunkin koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa määrätty opiskelijavuosien enimmäismäärä.

Uusi rahoitusmalli, jossa opiskelijavuosirahoituksessa siirrytään ministeriön koulutuksen järjestäjille kohdentamien tavoitteellisten opiskelijavuosien rahoittamisesta toteutuneiden opiskelijavuosien rahoittamiseen, luo koulutuksen järjestäjille entistä paremman rahoituksen ennakoitavuuden. Uuden lähtötasokriteerin sisältyminen rahoitusmalliin luo koulutuksen järjestäjille kannusteen tarjota koulutusta myös lähtötasoltaan heikommille opiskelijoille ja edistää heidän valmistumistaan. Mitä alhaisempi perusopetuksen päättötodistuksen arvosana tai mitä alempi pohjakoulutus opiskelijalla on, sitä suurempi on koulutuksen järjestäjän opiskelijasta saama rahoitus. Tutkinnon suorittamisesta rahoitusta saa niistä opiskelijoista, joilla ei ole aiempaa tutkintoa. Työllistymisessä ja jatko-opiskelussa rahoitusta saa niistä, jotka eivät ole olleet työllisiä ennen koulutuksen aloittamista. Tämä luo osaltaan kannusteen tarjota koulutusta niille, jotka sitä eniten tarvitsevat. Sekä lähtötaso- että työllistymiskriteerillä on segregaatiota vähentävä vaikutus.

Eduskunta hyväksyi joulukuussa 2024 lain (1077/2024) ammatillisen koulutuksen toiminnan ohjauksen kokeiluksi vuosina 2024–2033 ja laki tuli voimaan 1.1.2025. Keväällä 2025 toteutettiin haku kokeiluun ja Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) pisteytti hakemukset. Opetus- ja kulttuuriministeriö kuulee hakeneita koulutuksen järjestäjiä niiden hakemuksestaan saamasta pisteytyksestä. Kuulemisaika päättyy 26.9.2025. Ministeriön tavoitteena on tehdä päätökset kokeiluun valittavista koulutuksen järjestäjistä marraskuun alkuun mennessä.

Toiminnanohjauksen kokeilu on osa hallitusohjelman tavoitetta parantaa ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutta ja laatua sekä edistää osaavan työvoiman saatavuutta. Kokeiluun osallistuvat koulutuksen järjestäjät saavat järjestämisluvan, joka sallii nykyistä laajemmin ammatillisen koulutuksen tutkintojen järjestämisen. Tavoitteena on keventää järjestämislupasääntelyä ja vahvistaa yhteistyötä ammatillisen koulutuksen ja elinkeinoelämän välillä. Kokeilulla haetaan tapaa, jolla voitaisiin siirtyä ammatillisen koulutuksen ohjauksessa kumppanuuteen perustuvaan malliin. Kokeiluun valittavat koulutuksen järjestäjät käyvät opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa nelivuotiskausittain neuvottelut strategisista tavoitteistaan. Kokeilun etenemisestä ja sen vaikutuksista ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkkoon ja järjestäjien toimintaedellytyksiin sekä opiskelupaikkojen saatavuuteen alueellisten tarpeiden ja huoltovarmuuden näkökulmasta raportoidaan eduskunnalle kokeilun puolivälissä.

Kari Korhonen, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (toinen aste, rahoitus)

Ville Heinonen, neuvotteleva virkamies, opetus- ja kulttuuriministeriö (toinen aste, toiminnanohjauksen kokeilu)

Jakelu Eduskunnan sivistysvaliokunta

Tiedoksi
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Westerholm
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Rosanna Blomster-Bröckl
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Crista Grönroos
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Santeri Lohi
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Andreas Elfving
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Johanna Mantere
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Annika Lyytikäinen
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Toni Ahva
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Emma Hannonen
OKM KPE Kansliapäällikön esikunta
OKM NUOLI Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto
OKM KUPO Kulttuuri- ja taidepolitiikan osasto
OKM VAPOS Varhaiskasv. perusopet. ja vapaan sivistystyönos
OKM KAS Kansainvälisten asiain sihteeristö
OKM TAL Talousyksikkö
OKM HAL Hallintoyksikkö
OKM KTPO Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto
OKM LAMOS Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osasto